

Islamic Banking and Finance – New Perspectives on Profit-sharing and Risk

*(Islám Bankolás és Finanszírozás
– Új perspektívák
a haszon- és kockázatmegosztásban).*

A világ legjobbjai közé tartozó szakkönyvkiadó új könyve számkra igen meglepő képet ad a banki ügyletek iszlám elvek szerinti kezeléséről, valamint azokról a vallási és világi keretekről, amelyek mindezt meghatározzák. A kötet részletekben gazdag betekintést nyújt az iszlám alapokon álló gondolkodásmódba és az iszlám társadalmi és gazdasági magatartási kódexébe.

Amint a könyv is kitűnően bemutatja, az iszlám napjainkban is sokkal inkább meghatározza népeinek egész életét, magatartását, annak minden vonatkozását – beleértve a gazdaságiakat is –, mint a kereszténység a magáét. Törvényei egyaránt szabályozzák az emberek viszonyát Istenükkel, valamint egymással, a követendő etikai és a társadalmi normákat és azt is, amit a nyugati felfogás polgári-, illetve büntetőjogként kezel. Az iszlám gondolkodás így nem válik szét világi és vallási szférára,

és főként nem korlátozódik a hitbéli dolgokra, hanem az élet minden területére egyaránt érvényes és kötelező egyöntetű magatartási szabályrendszert jelent. Ahol pedig a fejlődés nyomán olyan kérdések, problémák merülnek fel, amelyekre az eredetileg kinyilat-

Igen karakteresek az iszlám gazdasági elvei. Az alap, hogy minden vagyont Istené, az emberek és cégek pedig csak kezelői annak, és minden ebbéli tevékenységükben, ügyleteikben is maradéktalanul be kell tartaniuk a vallás előírásait. Mindenkinek, aki

„A gazdasági kapcsolatokban – és így a banki és a finanszírozási ügyletekben is – meghatározó jelentőségű alapszabály, hogy szigorúan tilos kamatot bármilyen formában megkövetelni, elfogadni, tilos azt fizetni, és tilos kamatfizetéssel járó ügyleteket közvetíteni.”

koztatott elvek, szabályok közvetlenül nem adnak útmutatást, ott a muszlim jogtudósok joga és feladata, hogy azokat értelmezés segítségével ezekre is kiterjesszék. Így viszik át e tanítások hatályát és útmutatásait, elvileg konfliktusmentesen, a modern élet jelenségeire, kérdéseire, ügyleteire, köztük a modern banki ügyletekre is.

a tevékenysége révén haszonhoz jut, a köz javát kell szolgálnia, az így keletkező haszon egy meghatározott részét a közjóllétre, ill. jó-tékonyosságra kell fordítania.

A gazdasági kapcsolatokban – és így a banki és a finanszírozási ügyletekben is – meghatározó jelentőségű alapszabály, hogy szigorúan tilos kamatot bármilyen

formában megkövetelni, elfogadni, tilos azt fizetni, és tilos kamatfizetéssel járó ügyleteket közvetíteni. Az iszlám elveivel csak olyan finanszírozási ügyletek egyeztethetőek össze, ahol a finanszírozó a pénze fejében csak az annak felhasználásával elért haszonból kap részesedést, de még azok is csak akkor, ha ugyanígy osztozik az általa finanszírozott vállalkozás esetleges veszteségeiben is. Jellemző példa erre a mezőgazdasági vállalkozások hitel-típusú finanszírozása: az iszlám alapelv szerint: ha

szé igényeinek kielégítését szolgálják. Így pl. ha a muszlim társadalom az alapvető javak hiányától szenved, akkor vallási szempontból elfogadhatatlan a luxuscikkek gyártása és forgalmazása, és úgyszintén elfogadhatatlan ennek a finanszírozása.

Az iszlám szintűgy tiltja a szerencsejáték minden formáját is, és ide sorol minden olyan gazdasági tevékenységet, amely a szerencsejáték bármely elemét tartalmazza, vagy azzal egyenértékű, így az olyan ügyleteket, befekteté-

„Az iszlám szintűgy tiltja a szerencsejáték minden formáját is, és ide sorol minden olyan gazdasági tevékenységet, amely a szerencsejáték bármely elemét tartalmazza, vagy azzal egyenértékű, így az olyan ügyleteket, befektetéseket is, amelyek hozamának alakulása túlnyomó részben a véletlentől függ.”

rossz a termés, és ez veszteséget hoz a termelőnek, a banknak méltányos hányadban le kell mondania még a kölcsön összegének visszaköveteléséről is.

Tilos minden ügylet, ha olyan termékek vagy szolgáltatások előállítását célozza, amelyek ellentétben állnak az iszlám értékrendjével. Iszlám pénzügyi szolgáltató nem adhat semmilyen formában ilyen ügyletbe finanszírozást, tekintet nélkül annak jövedelmezőségére. Az iszlám bankoktól elvárják, hogy vallási felügyelő bizottságot működtessenek. Ez a bizottság muszlim jogtudósokból áll, akik ellenőrzik, hogy a bank csak olyan tevékenységhez ad pénzt, amely megfelel a tilalom szigorú betartásának. Ezzel szemben, az iszlám elvek a bankokat arra buzdítják, hogy olyan alapvető javak termelését segítsék, amelyek a muszlim közösség túlnyomó ré-

seket is, amelyek hozamának alakulása túlnyomó részben a véletlentől függ. Megengedhetetlenek az olyan ügyletek, amelyekben a felek amúgy elkerülhető kockázatot vállalnak. Példáival szemléltetve ezt: A mezőgazdasági vállalkozás hozama is nagyban függ az időjárástól, ám ez materiális alapú és célú, szükséges tevékenység, és mint ilyen, finanszírozható. Ezzel szemben tilosak egyebek közt az olyan ügyletek, ahol az eladó nincs birtokában az árucikknek, tilos tőzsdei, vagy tőzsdén kívüli kereskedelmi ügyletekben short pozíciókat létesíteni, határidős ügyleteket kötni, és általában érvénytelennek tekintik a jövőbeni teljesítésre kötött megállapodásokat, mert bizonytalanságot visznek az ügyletbe. A bizonytalanságot tartalmazó ügyletek tilalma erős hatással van biztosítási ügyletek iszlám elvek szerinti megítélésére is.

A nyugati típusú biztosítási ügyleteket jelentős részben e tilalom alá esőnek ítélik.

Számos utalás jelenik meg arra vonatkozóan, hogy az iszlám típusú pénzügyi tevékenységek napjainkban növekvő szerephez jutnak. A jó nevű Global Finance című pénzügyi folyóirat 2003. májusi száma említi pl., hogy a Bechtel, a világ egyik legnagyobb építő és fővállalkozó cége autótutat épített Törökországban iszlám típusú finanszírozásban, amelyet a Citigroup szervezett meg. Ezzel kapcsolatban idézi a londoni Institute of Islamic Banking and Finance vezetőjét, aki szerint e terület számos szereplője keresi az alkalmat, hogy bekapcsolódjék infrastruktúra projektek finanszírozásába. Kétségtelen az is, hogy az iszlám országok erősödésével párhuzamosan e piac világgazdasági jelentősége folyamatosan növekszik, és már a pénzügyi sajtóban is jelentek meg utalások arra, hogy nyugati országokban bizonyos rétegek az identitásuk kifejezésére fordulnak az iszlám típusú pénzügyek felé.

2000-ben a brit Loughborough Egyetemen rendezték az Iszlám Gazdaság és Bankolás 4. Nemzetközi Konferenciáját. Ennek témája „Az iszlám típusú finanszírozás: kihívások és lehetőségek a 21. században” volt. Az előadások egyaránt foglalkoztak a téma elvi alapjaival, gyakorlati kérdéseivel, és számos ország vonatkozásában a tényleges megvalósítás tapasztalataival. Jelentős részük olyan, az üzleti életben működőképes megoldásokat igyekezett felmutatni, amelyek révén a pénzügyi szolgáltatások tevékenysége összhangba hozható az iszlám elveivel és követelményeivel. A benyújtott 74 előadásból 23-at fogadtak el, és ezek közül tízet vá-

lasztottak ki arra, hogy az anyagukat szükség szerint tovább tökéletesítve és kiegészítve a közreadják ebben a kötetben.

Nagyon tanulságos és érdekes, bár helyenként nem éppen könnyű olvasmány. Igen hasznos része a kötetnek, hogy mindegyik tanulmányhoz egy vagy két szakértő kommentárjai csatlakoznak – ez különösen a témában kevésbé járatosakat segíti az olvasottak értékelésében.

A tanulmányok egy része első sorban elméleti kérdéseket elemez, más részük a tényleges megvalósítások formáit és tapasztalatait mutatja be. A kettő szük-

ségszerűen szorosan összefügg: az utóbbit csak elvek és az elméleti alapok ismeretében érthetjük meg igazán. Az elemzésekben pedig egyebek közt olyan izgalmas kérdésekkel találkozunk, mint:

- A hitelviszonyt létesítő, ill. a tőkebefektetés fejében tulajdoni részesedést biztosító megállapodások közötti választás az iszlám típusú finanszírozásban, az Agricultural Bank of Iran (Iráni Mezőgazdasági Bank) legutóbbi 15 évének gyakorlata alapján;
- Hogyan kezelik az informális kockázati tőke befektetők az aszimmetrikus információ problémáját a nyereségek és vesz-

teségek megosztásán alapuló üzleti kapcsolatban;

- Az iszlám típusú és a hagyományos bankolás közötti összekapcsolódás lehetőségei, különös tekintettel arra, a legalább is részben kamat-alapú tevékenységeket folytató bankok vajon nyújthatnak-e legitim módon iszlám típusú finanszírozást is, továbbá vajon közeledik, vagy éppen távolodik-e egymástól a nyugati-, valamint az iszlám típusú bankolás gyakorlata;
- Egy alternatív vízió a nemzetközi pénzügyi rendszer reformjára.

Osman Péter

Kína felfedezése

*A nyugati világ
és a Mennyei Birodalom találkozása*

Alexandra Kiadó, 2003

Aki ezt a könyvet olvasni, vagy akárcsak lapozni kezdi, nehezen lesz képes kiadni a kezéből. Az ókori kezdetektől követi nyomon, hogyan fedezte fel a világ Kínát, s hogyan találkozott Kína e felfedezőivel. Mindez szerencsénkre bőséges alkalom arra is, hogy magáról Kínáról szóljon. Minél többet látunk, annál nagyobb ámulattal tölt el a hajdani Mennyei Birodalom intellektuális gazdagsága, s annál inkább szeretnénk még többet megismerni belőle.

A kapcsolat régebbi, mint a legtöbbünk gondolná. Amint itt olvas-

menesztett Kína uralkodójának udvarába.

„Aki ezt a könyvet olvasni, vagy akárcsak lapozni kezdi, nehezen lesz képes kiadni a kezéből. Az ókori kezdetektől követi nyomon, hogyan fedezte fel a világ Kínát, s hogyan találkozott Kína e felfedezőivel.”

hatjuk, Saigon környékén római eredetű tárgyakat találtak, s a kínai Évkönyv beszámol arról is, hogy Marcus Aurelius küldötteket

A bőség zavarával küzd, aki el akarja mondani, mi mindennel kiváló ez az elegáns album. Kultúr-történeti és történelmi képeskönyv-